

(א) לקמן דף כב: (ב) מחילתא
(ג) ר"י פ' בא ולקמן דף מח: ע"ש,
(ד) ג'ל רב יהודה אמר שמואל
(ה) וכן איתא ברי"ף וברא"ש,
(ו) פסחים דף נד: (ז) עיין תוס'
סוטה לב: ד"ה ורצין, (ח) ועי'
תוס' סוטה לב ע"ב ד"ה ורבי
תוס' מנחות מג ע"ב ד"ה ואמר,
(ט) ויכ"ר תוס' לקמן כט. ד"ה
מפני,

גליון הע"ם

מוסף תוספות

מוסף רש"י

רבינו חננאל

[illegible]

מיוחד ולהאי ליטנא גרסינן והרי
זכרם המזון לאחריו דליט צה מלכות
שמיים ולשון זה נראה שהוא עיקר
מדמשי ליה אלף ק"ש וזכרת המזון
דאורייתא והאי בלאתריו עסקינן ואי
לליטנא קמא הלא לא אפרייז צבצבת
המזון לאחריו בדאקמריה דלדארי
לתלמודא עילויא אלף ק"ש וזכרת המזון
דאורייתא כו'. ואי דגרסי הכא
בצלשון קושא ק"ש דרבנן היא אלף
ק"ש דליט צה מלכות שמים וזכרת
המזון דאורייתא לאפקי תפלה דרבנן
ואין צה מלכות שמים למאן דגרסי הכי
מפרשינן לקמן בשבץ דבוקמן
דדברי תורה כביד: **י ש ס** ה' אקרא.
כשצא משה לפתוח דבדי שירה אחר
לחם לישראל אני אבך מחלה ואחם
ענו אחרי אמר כי שם ה' אקרא
בצרכא אחם הבו גורל ללחלוי בלמן
הכי מפרשי לה בצמכת יומא (דף לז):
ששנינו טעון לפניו. * כלומר שלא
מאניו לו מקרא מפורש לזכר לפניו:
טעון לאחריו. דרמכיי אכלת ושצבת
וזכרת: **תורה שטעונה לפניו.**

מזון שהוא טעון לאח
לפניו איכא למפרך
ומה לתורה שכן חיי
מברך לאחריו ואינו
אמר רב ^א יהודה ספק
לא קרא * אינו חוזר
ויציב ספק לא אמר
* מאי טעמא קריאת
דאורייתא מתיב רב
אמר ליה אבוי ההוא
בעל קרי מהרהר בלב
ולא לאחריה ועל המי
מברך לפניו ואי ס"ד
לברוך לאחריה מאי
יציאת מצרים הא אז
ונימא הא ולא לבעי
דאית בה תרתי וו' א
קריאת שמע ספק לא
היה התפלל לפניו

אמר כבר שתינו מ"מ שמה אמר ק"ש ולא אמר אמת ויציב שזה
שמה לא קרא לא זה ולא זה כיון דספיקא הוא כולי האי לא אטרחו
דשמה קרא ק"ש אחרת ולא יצא כלל במה שעושה עמה ואם ברור
האמת ויציב בלא ק"ש ואם כן שביאמר מעשה ק"ש לא תקן כלל ולא
אכלא מהאמת ויציב אבל ברור הוא שקרא ק"ש ואפילו הכי היו אמר
שמוסופק אי לא אמר לא פרשת צניעות ולא אמת ויציב ואם כן לא
ויציב לפי דעטם אמת ויציב היו מוסר יציאת מנרים והלכך היו
דאמרין לעיל בערך קמא (דף ג.) בעשר
ורבי יוחנן אמר וזואי שיתפלא אדם בל דיומ. אומר ר"י
דהא מסתמא לא פליג אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל

וקבלנו מרבותינו שהיו חכמים מוקמי לה לאה דר' יוחנן בתפלת ערביה לבד, וכדאשכחן
 שם מלאכה בחשבה בא וכו', דרש רבא ערביות ומניקות מתנות בו ומשלימות בדרך קשישיות
 וכו'. ואסור. רב שמאי דר' יוחנן, ומקשיניו אמר ר' אמר ר' יוחנן הכי ואמר ר' תשעא בתעב
 וכו'. ואלא מאי? אלא תנתינן צבור דקומחין, ויחנן לתלמי נעילה, כלומר יאנו מחפלי בט' באה הפלת
 יוחנן ולואו שיחפלה אדם כל היום כלו, ומיחנן חלפת רשות אה בתפלת נעילה ותנתינן צבור חובה,

מי שמתו פרק שלישי ברכות

לֹא יִתְחַלֵּל. וְאִם כִּיֹּן לָלֶךְ יֵדַע טַעֲמָהּ
בְּסִמּוֹן יִקְשֶׁה גַם לִרְצִינָה מֵה לִי
ק"ש וּבִרְכַּת הַמּוֹזֵן יוֹתֵר מִתַּפְלָה וּי"ל
לִרְצִינָה נִיחָא כִּיֹּן דִּהְרֵהוּ כְּדָבוּר
דְּמִי יֵשׁ לְהַלְרִיכוּ בְּק"ש וּבִרְכַּת הַמּוֹזֵן
שֶׁהִם מְדַוְרִינְהוּ יוֹתֵר מִתַּפְלָה לְרַצְנָן
אֲזַל לְרֹד סִפְדָּא כִּיֹּן דִּהְרֵהוּ אִינוּ
כְּלוּם רַק שְׁלֵא יִהְיֶה יוֹשֵׁב וּבִטֵּל מֵה לִי
ק"ש מֵה לִי תַפְלָה: **הָא אִי לֹא אֲתַחֲלִי**
לֹא יִתְחַלֵּל. וְאִם אִימָא דְכְּדָבוּר קֹאמֵר
הָא בְּהִרְהוּר סְפִיר דְּמִי וּי"ל דְּמַשְׁמַע
לָלֶךְ יִתְחַלֵּל אִפִּי בְּהִרְהוּר מִדְּלָא קֹאמֵר
יִקְרָר דְּכָדוּר אִי דִּהְרֵהוּ בְּצִרְיֻכּוֹת:
חֲבִי גִרְם לֹא אִי ק"ש וּבִרְכַּת הַמּוֹזֵן
דְּאוּרִינְהוּ וְתַפְלָה דְּרַבְנִי וְלֹא

גריסין מידי בתר הכי עד אמר רב
יהודה אמר רב. ופי' הקונטרס ק"ש
לדורייטא כיון שאינו אומר אמת
ויציב כפשי' צנחמיתין ויש ספרים
גורסים י"ק"ש דרצנן הוא. ומשני אלא
ק"ש אית צה מלכות שמים וברכת
המזון לדורייטא ותפלה דרצנן וכן
הגירסא דפ"ה וקשה דצנחמיתין פ"ה
דק"ש לדורייטא לכולי עלמא כיון שלא
אמר אמת ויציב דבהכי מיירי מתינתין
וגם יש ספרים גורסים שאני תפלה
לית צה מלכות שמים והרי ברכת
המזון לית צה מלכות שמים ותנן על
המזון מצרך לאחריו וכו' אלא היינו
זעמא דק"ש אית צה מלכות שמים
ועברת המזון לדורייטא ותפלה דרצנן
וגם נה גירסא זו קשה דלפריש':
ספך לא אמר אמת ויציב חוור.
ומימא הא ע"כ רצין לומר

דברי תורה כתיב תנן
 "אינו מברך לא לפני
 מברך לאחריו ואינו
 אמת ויציב דאורייתא
 עמא מברך אי משום
 ר ליה בקריאת שמע
 קריאת שמע עדיפא
 עזר אמר "ספק קרא
 קרא חוזר וקורא ק"ש
 התפלל אינו חוזר
 בולו" ואמר רב יהודה
 אפילו באמצע ברכה
 מיניה הני בני רב
 מרין כל אותה ברכה
 אטרחוהו משום כבוד
 מואל התפלל ונכנס
 דבר יחזור ויתפלל
 ה"מ יחיד ויחיד

וְכָל לְהוֹיָה וְעַתָּה כְּשִׂיאָמֶר אֲמַת וַיֵּצֵא נִמְצָא שֶׁהַשִּׁלִּים הֵכָל וְכִי תִימָחַ
 רָצֵן לַחֲזוֹר שִׁינָה אֲבָל אִם יֵאמָר ק"ש אֵין זוֹ תִקְנָה גְמוּרָה כֹּל כֵּן
 אִם אֲמַר כִּבְר ק"ש אִם כֵּן לֹא אֲמַר נִמְי אֲמַת וַיֵּצֵא שֶׁאֵין רְגִילוֹת לוֹמֵר
 אִם מְדִי סָפְקוֹ עוֹד אֲמַר הִרִיר שֶׁמֶעוֹן דְּמִיירִי שְׁפִיר שֶׁאֵינוֹ מְסוּפָק
 וַיֵּצֵא דְאוּרִימָא שֶׁר"ל סָפֵק לֹא אֲמַר אֲמַת וַיֵּצֵא עַם פֶּרֶשֶׁת זֵאִימָה
 יִכִּיר כֹּלל יִצְחָק מִזְרִים וְכוּלָּה מִילָתָא דִּלְיִיחָת מִזְרִים קָרִי לִיה אֲמַת
 שֶׁסֶּת זֵאִימָה צִלָּה אֲמַת וַיֵּצֵא: **הַקּוֹל** בְּדִרְבֵּי תוֹרָה בְּתִיב. וְהֵא
 דְּכִתְבִי וְשֶׁכֶּכֶר אִסְמָחְתָּ בְּעִלְמָה הֵא:

כֹּה כִּרְצִי יוֹחֵן וְדוּקָא בְּסִפְקֵי הַתַּפְּלָל * אֲבָל וְדָאֵי הַתַּפְּלָל לֹא (1) מַדְעָה
בְּסִמּוּךְ וּמִזְכֵּר שֶׁהַתַּפְּלָל פּוֹסֵק וְכו' וְכֵן אִם יוֹכֵל לַחֲדָשׁ דְּבַר בְּתַפְּלָמוֹ:
ע

פי', כגון שהתפלל תפלה אדעתא דרוביה ושכח התפלל ועמד להתפלל אדעתא דרוביה באמצע ברכה, שאם בא לגמרה נמצא כמי שמקריב שני תמיזין בשחיתות שהוא עובר משום באמצע ברכה. ובהא אפי' ר' יוחנן מודה ליה קאמר בר קאמר בר שיש חילול שאם לא היו חסידים וכו'א בתוך, אבל תפלת חובה לא חסידים. והני גבי בר רטעו ומדברי חסידים בשבת וביום גומ' דערביית שחיות ומנחה, אבל במסוף פוסק אפי' באמצע ברכה.

כא.

עין משפט
נר מצוה

ל' א מ"י פ"ב מהלכות ק"ש
הלכה יג סמג עשין יט
טוש"ע א"ח סימן סז:
ל' ב ג מ"י פ"א מהל' תפלה
הלכה ו סמג עשין יט
טוש"ע א"ח סימן קז סעיף א:
ל' ד מ"י שם הלכה ז סמג
שם טוש"ע א"ח סי' רסח
סיף ב:
ל' ה מ"י פ"א מהלכות תפלה
הלכה ט סמג שם טוש"ע
א"ח סימן קז סעיף א:

תורה אור השלם

1. וְאָבִלְתָּ וְשָׁכַעְתָּ וּבִרְכַּת אֵת
יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטְּבָה
אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: דְּבָרִים ח י
2. כִּי שָׁם יְיָ אֶקְרָא הַבּוֹ גֹּדֶל
לְאֱלֹהֵינוּ: דְּבָרִים לב ג
3. וְשִׁנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַחְתְּךָ
בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכֶכְךָ וּבְקוֹמֶיךָ:
דְּבָרִים ו ז

רבינו חננאל (המשך)

[illegible]